ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420347712
AA43–3450–14/20

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 22.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja L.Paegļkalna,
tiesneši M.Vīgants un S.Kanenberga,

piedaloties pieteicējam /pers. D/ un pieteicēja pārstāvim /pers. E/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts policijas pārstāvei /pers. F/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. D/ pieteikumu par Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Patruļpolicijas pārvaldes Speciālo uzdevumu bataljona /Nosaukums A/ darbinieku rīcības, aizturot /pers. D/, atzīšanu par prettiesisku, kā arī par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar /pers. D/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 16.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Patruļpolicijas pārvaldes Speciālo uzdevumu bataljona /Nosaukums A/ (turpmāk – /Nosaukums A/) darbinieki 2010.gada 29.septembrī /adrese/ aizturēja tobrīd nepilngadīgo pieteicēju /pers. D/ un nogādāja viņu policijas iecirknī, jo pieteicējs atradās ārpus dzīvesvietas nakts laikā bez vecāku uzraudzības.

Pieteicēja māte /pers. G/ 2010.gada 12.oktobrī vērsās Valsts policijā, norādot, ka pieteicējs prettiesiski aizturēts, kā arī aizturēšanas laikā ticis piekauts, un lūdza atlīdzināt nodarīto personisko un morālo kaitējumu.

Valsts policija ar lēmumu iesniegumu noraidīja, jo pieteicēja aizturēšana notikusi tiesiski – atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 59.panta pirmās daļas 5.punktam un likuma „Par policiju” 12.panta pirmās daļas 7.punktam.

[2] Pieteicējs, kurš pieteikuma iesniegšanas laikā bija nepilngadīgs un kuru pārstāvēja likumiskā pārstāve māte, vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par /Nosaukums A/ darbinieku rīcības atzīšanu par prettiesisku, kā arī par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.
Pieteikumā norādīts, ka /Nosaukums A/ darbinieki nav ievērojuši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 59.panta otro daļu, jo tā vietā, lai pieteicēju aizturētu un nogādātu policijas iecirknī, bija iespējams noskaidrot pieteicēja personību un nogādāt viņu dzīvesvietā, kas atradās tuvāk nekā policijas iecirknis. Pieteikumā tostarp vērsta uzmanība uz nepieļaujamu vardarbību pieteicēja aizturēšanas laikā, pieteicēju fiziski ietekmējot.

[3] Rakstveida paskaidrojumā par pieteikumu Valsts policija paskaidro, ka aizturēšanas brīdī pieteicējs nebija sasniedzis 16 gadu vecumu un atradās ārpus dzīvesvietas (uz ielas) nakts laikā bez pieaugušo uzraudzības. Līdz ar to bija konstatējami Bērnu tiesību aizsardzības likuma 59.panta pirmās daļas 5.punkta nosacījumi.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2012.gada 16.novembra spriedumu pieteikums noraidīts, pamatojoties uz turpmāk minētajiem apsvērumiem.
[4.1] Likuma „Par policiju" 12.panta pirmās daļas 8.punkts noteic, ka policijas darbiniekam, pildot viņam uzliktos dienesta pienākumus, ir tiesības aizturēt personas vecumā līdz 16 gadiem, kuras patvaļīgi pametušas dzīvesvietu vai bērnu iestādi, un turēt tās policijas iestādē līdz nodošanai vecākiem vai viņu aizstājējiem, vai bērnu iestādēm.
Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 59.panta pirmās daļas 5.punktu policijas iestādē nogādā bērnu, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu un atrodas sabiedriskā vietā bez vecāku, aizbildņa, audžuģimenes vai viņu pilnvarotas pilngadīgas personas uzraudzības nakts laikā.
Savukārt atbilstoši šā likuma 59.panta otrajai daļai šā panta pirmās daļas 3.–7.punktā paredzētajos gadījumos bērna nogādāšana policijā pieļaujama, ja nav iespējams viņam sniegt palīdzību citādā veidā.
Secināms, ka policijai ir pienākums iesaistīties bērna uzraudzībā, kurš nav sasniedzis 16 gadu vecumu un atrodas sabiedriskā vietā bez vecāku, aizbildņa, audžuģimenes vai viņa pilnvarotas pilngadīgas personas uzraudzības nakts laikā.
[4.2] Nav strīda par aizturēšanas faktu, kā arī par to, ka pieteicējs nebija sasniedzis 16 gadu vecumu un tika aizturēts nakts laikā, pamatojoties uz to, ka pieteicējs atradās sabiedriskās vietā bez vecāku vai viņa pilnvaroto pilngadīgo personu uzraudzības.
[4.3] Aizturēšanas laikā policijas darbiniekiem nebija zināma pieteicēja identitāte. Nebija zināms arī vecums, tomēr bija aizdomas, ka pieteicējs nav pilngadīgs. Tāpat konstatējams, ka aizturēšanas brīdī pieteicējs neatradās bezpalīdzības stāvoklī vai situācijā, kad kādu iemeslu dēļ nav bijis spējīgs patstāvīgi nokļūt savā dzīvesvietā. Pieteicējs aizturēšanas brīdī nav informējis /Nosaukums A/ darbinieku par tā dzīvesvietas atrašanās vietu vai par vēlmi tur tikt nogādātam. Ir pamatots pieteicēja viedoklis, ka bērns līdz 16 gadu vecumam nogādājams policijas iestādē tikai tad, ja nav iespējams viņam sniegt palīdzību citādā veidā. Tomēr minētajos apstākļos nav noticis Bērnu tiesību aizsardzības likuma 59.panta otrās daļas pārkāpums.
[4.4] Likuma „Par policiju" 12.panta pirmās daļas 7.punkts noteic, ka policijas darbiniekiem ir tiesības aizturēt personas, kuras tiek turētas aizdomās par likumpārkāpumiem. Lietā ir konstatējams, ka policijā bija saņemta informācija, ka dzīvojamās mājas pagalmā pulcējas jaunieši, kuri tērpušies melnas krāsas maskās un bruņojušies ar beisbola nūjām. Tas deva pamatu uzskatīt, ka, iespējams, tiks veiktas

darbības sabiedriskā miera traucēšanai. Tā kā turklāt tika konstatēts, ka pieteicējs bija ar nereģistrētu velosipēdu, viņš policijas iecirknī tika nogādāts, esot aizdomām par iespējamiem pārkāpumiem, kā arī velosipēda piederības noskaidrošanai. Tas atbilst likuma „Par policiju" 12.panta pirmās daļas 7.punkta normas sastāvam, tādējādi policijas iestāde ir rīkojusies pareizi.

[4.5] Atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 60.panta pirmajai daļai pieteicēja māte tika nekavējoties informēta par dēla aizturēšanu un viņa atrašanās vietu.

[4.6] Pieteicējs policijas iecirknī paziņoja, ka viņam sāp krūšu kurvis, un lūdza izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību, kas arī tika izdarīts. Tādējādi policijas darbinieki ir rīkojušies atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likuma 60.panta pirmās un ceturtās daļas prasībām.

[4.7] Pieteicēja prasījumu atzīt par prettiesisku policijas darbinieku rīcību daļā, kas attiecas uz pieteicēja piekaušanu aizturēšanas laikā, atteikts pieņemt. Tiesneses lēmums atstāts negrozīts gan ar Administratīvās apgabaltiesas, gan Augstākās tiesas lēmumu, līdz ar to šādi iebildumi pret policijas rīcību nav pieļaujami.

[4.8] Viens no personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanas pamatiem ir iestādes faktiskā rīcība, kura izraisījusi prettiesisku aizskārumu. Vērtējot to, vai ar konkrēto faktisko rīcību pieteicējam ir nodarīts kaitējums, tiesa ņem vērā, ka šajā gadījumā attiecīgā faktiskā rīcība bija tiesiska, samērīga un nepieciešama. Līdz ar to nav konstatējams, ka pieteicējam būtu nodarīts personiskais un morālais kaitējums, tādēļ prasījums par atlīdzinājumu ir noraidāms.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, kurā norādīti tādi paši argumenti kā pieteikumā. Papildus apelācijas sūdzībā norādīts, ka tiesas secinājums par to, ka neesot pieļaujams pieteikums par policijas darbinieku rīcību, piekaujot pieteicēju, neatbilst šajā lietā pieņemtā Augstākās tiesas 2012.gada 3.jūlija lēmuma SKA-669/2012 7.punktā norādītajam, ka aizturēšanas procesa tiesiskums var tikt izvērtēts ierosinātās lietas ietvaros, uz ko norādījusi arī apgabaltiesa.

[6] Ar Administratīvās apgabaltiesas spriedumu, pievienojoties pirmās instances tiesas spriedumā paustajiem apsvērumiem, pieteikums pilnībā noraidīts.

[7] Izskatījusi lietu sakarā ar pieteicēja kasācijas sūdzību, Augstākā tiesa ar 2014.gada 22.oktobra spriedumu lietā Nr.SKA-863/2014 atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 10.decembra spriedumu un nosūtīja lietu jaunai izskatīšanai apgabaltiesai.

Spriedumā norādīts, ka ne rajona tiesa, ne apgabaltiesa nav pievērsušas uzmanību, ka, vērtējot aizturēšanas tiesiskumu (par kuru jau bija ierosināta lieta), var tikt vērtēts aizturēšanas procesa tiesiskums. Tas atbilst administratīvo tiesu ilgstošai un pastāvīgai praksei, ka, izvērtējot administratīvo aktu vai faktisko rīcību, tiek vērtēti arī iebildumi par iestādē notikušo procesu, par pieļautajiem procesuālajiem pārkāpumiem. Tas, ka prasījums par piekaušanu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā kā atsevišķs prasījums, nekādi neizslēdz pienākumu tiesai vērtēt procesuālos pārkāpumus pieteiktā pamatprasījuma (par aizturēšanu) ietvaros.

Tādējādi, ja policijas darbinieki pret pieteicēju aizturēšanas laikā, iespējams, veikuši nepieļaujamu vardarbību, tas ir pamats attiecīgam spriedumam par šādas rīcības prettiesiskumu, pat ja aizturēšana pati par sevi bija pamatota. Turklāt apstāklis, ka šāda iespējamā rīcība nav bijusi par pamatu kriminālprocesa uzsākšanai, nav pamats to izslēgt

no vērtēšanas administratīvā procesa kārtībā, bet tieši dod iespēju to vērtēt viena – administratīvā – procesa ietvaros.

[8] Tiesas sēdē pieteicējs uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā norādītajiem motīviem, savukārt iestādes pārstāve pieteikumu un apelācijas sūdzību neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā norādītajiem apsvērumiem.

Motīvu daļa

[9] Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējusi procesa dalībnieku argumentus kopsakarā ar lietā esošajiem pierādījumiem, atzīst, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[10] Augstākā tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, ir atcēlusi Administratīvās apgabaltiesas spriedumu. Līdz ar to apgabaltiesai atkārtoti ir jāizskata lieta pēc būtības, tostarp ir jānoskaidro, vai policijas darbinieki pret pieteicēju aizturēšanas laikā pielietojuši nepieļaujamu vardarbību.

[11] Apgabaltiesa, izskatījusi lietu pēc būtības, atzīst, ka pirmās instances tiesa tiktāl, kas attiecas uz pieteicēja aizturēšanu nogādāšanai policijas iestādē, ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus un spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams, tādēļ Administratīvā apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtajai daļai pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai (*sk. šī sprieduma [4.1]-[4.6].punktu*) un atkārtoti to nenorāda.

Papildus minētajam apgabaltiesa vērš uzmanību uz pretrunām paša pieteicēja paskaidrojumos par iespēju nogādāt pieteicēju dzīvesvietā. Kā atzina pirmās instances tiesa, pieteicējs aizturēšanas brīdī nebija informējis /Nosaukums A/ darbinieku par tā dzīvesvietas atrašanās vietu vai par vēlmi tur tikt nogādātam. Attiecībā uz šo argumentu pieteicējas pārstāvis apelācijas sūdzībā apgabaltiesai un pats pieteicējs kasācijas sūdzībā Augstākajai tiesai norādīja, ka policijas darbiniekiem bija iespēja jautāt pieteicējam, kur atrodas viņa dzīvesvieta, ko policijas darbinieki neizdarīja. Nekādus iebildumus par to, ka pieteicējs būtu vērsis uzmanību uz dzīvesvietas atrašanos netālu no notikuma vietas, ne pieteicēja pārstāvis, ne pieteicējs nenorādīja. Tikai tiesas sēdē Administratīvajā apgabaltiesā, kad notika lietas atkārtota izskatīšana sakarā ar pieteicēja apelācijas sūdzību, pieteicējs vairākkārt atkārtoja, ka lūdzis pieteicēju nogādāt mājās un norādījis uz dzīvesvietu, kas atrodas netālu (*lietas 267.-268.lapa*). Taču apgabaltiesa nepiešķir ticamību pieteicēja vēlākajiem paskaidrojumiem, jo iepriekš šādus faktus pieteicējs vispār nebija minējis.

Administratīvā apgabaltiesa tostarp ņem vērā, ka arī Augstākā tiesa spriedumā šajā lietā atzina, ka apgabaltiesa ir vērtējusi gan vienu, gan otru pamatu pieteicēja nogādāšanai policijas iestādē, proti, gan nepieciešamību sniegt pieteicējam palīdzību, lai nokļūtu mājās, gan nepieciešamību noskaidrot apstākļus sakarā ar iespējamiem likumpārkāpumiem. Turklāt, novērtējot apgabaltiesas konstatētos apstākļus to kopumā, Augstākā tiesa piekrita apgabaltiesas vērtējumam, ka pieteicēja nogādāšana policijas iestādē bija pamatota. Augstākā tiesa, ņemot vērā visu lietas apstākļu kopumu (jauniešu atrašanās uz ielas vēlā stundā, nereģistrēta velosipēda atrašanos pie pieteicēja, pieteicēja aizturēšanas ilgumu, to, ka policijas darbinieki nekavējoties sazinājās ar pieteicēja māti, nogādāja pieteicēju pēc viņa pieprasījuma medicīnas iestādē) un vērtējot tos kopsakarā ar pieteicēja vecumu un

brieduma pakāpi, secināja, ka policijas iejaukšanās pakāpe bija samērīga un adekvāta: pieteicēja tiesību ierobežojumu atsvēra iespēja preventīvi vērsties pret iespējamu sabiedriskā miera traucēšanu, noskaidrot apstākļus par nepilngadīgā atrašanos uz ielas laikā, kad tas nav atļauts, kā arī nodot nepilngadīgo tieši vecāku uzraudzībā. Vienlaikus Augstākā tiesa noraidīja kā nepamatotas pieteicēja kasācijas sūdzībā ietvertās norādes par citām iespējamām darbībām – nogādāt viņu pie pazīstamiem pieaugušajiem blakus mājā vai jautāt pieteicējam par viņa dzīvesvietu. Pirmā gadījuma atbilstība bērna interesēm savā būtībā ir apšaubāma, jo negarantē viņa drošību bez dziļākas apstākļu pārbaudes, savukārt otrais iebildums ir visai formāls, ņemot vērā pieteicēja brieduma pakāpi un orientēšanos situācijā, kāda tā redzama pēc lietas materiāliem (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-863/2014 9. un 10.punktu*).

[12] Taču, ņemot vērā Augstākās tiesas norādes, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa nav izlēmusi visus prasījumus šajā lietā. Proti, tiesa nav vērtējusi pieteicēja prasījumu atzīt par prettiesisku viņa piekaušanu aizturēšanas laikā.
Administratīvā procesa likuma 302.pants noteic lietas izskatīšanas robežas apelācijas instances tiesā. Atbilstoši panta otrajai daļai apelācijas instances tiesa izskata tikai tos prasījumus, kuri izskatīti pirmās instances tiesā. Savukārt panta 2.[1]daļa paredz, ja apelācijas instances tiesa konstatē, ka pirmās instances tiesa nav izspriedusi kādu prasījumu, tā var pati izlemt attiecīgos jautājumus pēc būtības, ja tam nav objektīvu šķēršļu.
Konkrētajā gadījumā apgabaltiesa nekonstatē objektīvus šķēršļus, tādēļ uzskata, ka prasījums par iespējamu nepieļaujamu vardarbību pieteicēja aizturēšanas laikā ir izlemjams pēc būtības.

[13] Pieteicējs norāda, ka viņš pirms ievietošanas policijas transportlīdzeklī tika pārmeklēts un policijas transportlīdzeklī pret viņu pielietots neatļauts fizisks spēks.
Policijas darbinieka vispārējās tiesības noteic likuma "Par policiju" 12.pants. Policijas darbiniekam, pildot viņam uzliktos pienākumus atbilstoši dienesta kompetencei, tostarp ir tiesības aizturēt personas vecumā līdz 16 gadiem, kuras patvaļīgi pametušas dzīvesvietu vai bērnu iestādi, un turēt tās policijas iestādē līdz nodošanai vecākiem vai viņu aizstājējiem, vai bērnu iestādēm (8.punkts). Turklāt policijas darbiniekam ir tiesības lietot fizisku spēku, speciālos līdzekļus, speciālos transportlīdzekļus, izmantot dienesta suņus un zirgus un ievietot aizturētās personas pagaidu turēšanas vietās. Priekšnoteikumus, kādos gadījumos fiziska spēka pielietošana ir atļauta, noteic likuma 13.pants. Atbilstoši 13.panta pirmās daļas 5.punktam fiziska spēka pielietošana ir atļauta, lai aizturētu un nogādātu policijas iestādē likumpārkāpējus, kā arī savaldītu aizturētās, arestētās, apcietinātās un notiesātās personas, ja tās nepakļaujas vai pretojas policijas darbiniekiem vai ir pamats uzskatīt, ka tās var bēgt vai nodarīt kaitējumu apkārtējiem cilvēkiem vai sev. Atbilstoši 13.panta otrajai daļai fiziska spēka izmantošanas veidu un intensitāti nosaka konkrētās situācijas raksturs un personas individuālās iezīmes. Lietojot fizisku spēku, maksimāli jāierobežo to nodarītais kaitējums, kā arī jānodrošina cietušajiem pirmās palīdzības sniegšana, ja tā ir nepieciešama. Ja fiziska spēka lietošanas rezultātā personai radies ievainojums, policijas darbiniekam nekavējoties jāziņo par to tiešajam priekšniekam, kas šo faktu dara zināmu attiecīgajai prokuratūras iestādei. Vienlaikus 13.panta trešā daļa aizliedz lietot speciālos līdzekļus (izņemot roku dzelžus un sasiešanas līdzekļus), speciālos cīņas paņēmienus un speciālos transportlīdzekļus, kā arī izmantot

dienesta suņus un zirgus pret sievietēm, personām ar redzamām invaliditātes pazīmēm un mazgadīgām personām, izņemot masu nekārtību vai sabiedriskās kārtības grupveida pārkāpumu laikā, kā arī gadījumos, kad tiek apdraudēta citu personu dzīvība vai veselība vai kad tiek izrādīta bruņota pretošanās vai izdarīts bruņots uzbrukums. Panta piektā daļa pirms ievietošanas pagaidu turēšanas telpā, šim nolūkam paredzētajā transportlīdzeklī vai uz laiku norobežotā pagaidu turēšanas vietā pieļauj personu pārmeklēt. To veic tā paša dzimuma policijas darbinieks, pārbaudot pie tās esošos priekšmetus un vizuāli apskatot personu, lai izņemtu priekšmetus, kurus var izmantot uzbrukumam policijas amatpersonām vai ar kuriem iespējams nodarīt miesas bojājumus citiem cilvēkiem vai sev. No citētajām tiesību normām konstatējams, ka likumdevējs noteiktos gadījumos pieļauj fiziska spēka lietošanu, ja ir ievēroti tiesību normā noteiktie priekšnoteikumi.

Taču apgabaltiesa turpmāk minēto apstākļu dēļ nekonstatē, ka policijas darbinieki būtu pieļāvuši neatļautu fiziska spēka pielietošanu pret pieteicēju.

Kā redzams no lietas materiāliem, 2010.gada 29.septembra vakarā pieteicēju aizturēja un policijas iecirknī nogādāja /Nosaukums A/ darbinieki /pers. L/ un /pers. M/. Pieteicējs paskaidrojumos tiesas sēdē norāda, ka pieteicēju aizturēja divi policisti, spīdināja viņam acīs lukturu gaismu, kādēļ pieteicējs neredzēja viņu sejas. Viens no policistiem licis viņam apgriezties, tad no visa spēka aizlauzis viņam rokas aiz muguras, pēc tam pievedis pie mašīnas un licis nostāties ar izplestām rokām un kājām, kamēr pieteicējs pārmeklēts. Pieteicējam kabatā bijis tālruņa aparāts, bet tālruņa kartei bijis beidzies kredīts, tādēļ norādījis uz numuru, pa kuru sazvanīt māti vai /pers. K/. Bet policists tālruni pieteicēja acu priekšā izslēdzis un uz jautājumu, kādēļ viņš tā dara, licis klusēt. Pēc tam, nepaskaidrojot, kādēļ pieteicējs tiek aizturēts, pieteicējs ar spēku iegrūsts mašīnā. Policists ielicis velosipēdu mašīnas aizmugurējā daļā, kur atradies pieteicējs. Otrs policists, kas apsēdies pie stūres, necenzēti runājis ar pieteicēju. Pieteicējam nav ļauts ne pakustēties, ne paskatīties uz logu, tāpat arī uz viņa atkārtotiem jautājumiem par aizturēšanas pamatu nav atbildēts. Kad braukuši garām pieteicēja mājām, viņš norādījis, ka te dzīvo, un lūdzis, lai izlaiž, bet policists, kurš stāvējis blakus, ar spēku iegrūdis sēdvietā, sācis žņaugt un pēc tam sist. Pēc pieteicēja vārdiem žņaugšana izpaudusies tā, ka policists turējis viņu pie kakla, lai nekustas. Pieteicējs neatminējās, vai policists sitis ar elkoni vai dūri, viens sitiens bijis pa galvu, pēc tam divas trīs reizes pa kreisās puses ribām un vēl pāris reizes pa saules pinuma apvidu. Tad pieteicējs pieliecies, lai izvairītos no žņaugšanas. Policists pieteicēju sitis, stāvot kājās, mazliet pieturoties pie sēdekļa malas, kamēr dienesta transportlīdzeklis brauca uz iecirkni. Savukārt otrs policists, kas atradās pie stūres, pieteicēju saucis necenzētos vārdos. Pēc tam, kad piebraukuši pie iecirkņa, policists, kas atradās blakus pieteicējam, izkāpis no dienesta automašīnas. Savukārt otrs policists, kas sēdēja pie stūres, redzot, ka pieteicējs vēlas izkāpt, iegrūdis pieteicēju atpakaļ automašīnā un aizvēris durvis. Pēc tam sācis viņu sist, vispirms pa galvu, pēc tam, kad pieteicējs apgūlies uz sāniem, turpinājis pieteicēju sist pa krūškurvi un pa saules pinuma apvidu. Pieteicējs sists gan ar roku, gan celi. Pēc tam paņēmis pieteicēju aiz kakla un draudējis, ja pieteicējs nerunās un neatvainosies, tad sitīs vēl. Policists pieteicējam vēl pāris reižu iesitis un tad apsēdinājis un ar savu telefonu nofilmējis. Pieteicējam no sāpēm sākušas tecēt asaras un viņš sācis atvainoties. Savukārt par katru nepareizi pateikto [vārdu], policists sācis atkal pieteicēju sist un draudējis pieteicējam, ja viņš iecirknī kaut ko stāstīs. Tad policists atvēris durvis un izkāpis, un licis arī pieteicējam izkāpt. Kad pieteicējs izkāpis, policists aizvēris durvis, turot viņu, un aizvilcis līdz iecirkņa durvīm. Pieteicējs turējies aiz sāniem, jo viņam ļoti sāpējis, vēl viņam nācis klepus. Visstiprākās

sāpes pieteicējam bijušas krūškurvja daļā. Pēc tam cits policists, kurš redzējis, ka pieteicējs ir saliecies un raud, lūdzis ienākt pie viņa. Pieteicējs viņam paskaidrojis, ka viņam sāp krūškurvis, uz policista jautājumu, kurš viņam to nodarījis, pieteicējs nav atbildējis. Policists piezvanījis pieteicēja mātei, kurai pieteicējs izstāstījis par notikušo, uz lūdzis policistam izsaukt ātro palīdzību (*lietas 267.-268.lapa*).

"/Nosaukums A/" darbinieks /pers. L/ nopratināts tiesas sēdē kā liecinieks sniedza vispārīgus paskaidrojumus par to, kā policijas darbiniekam jārīkojas šādos gadījumos, taču precīzākas detaļas par pieteicēja aizturēšanas apstākļiem neatminējās. Norādīja, ka atradies salonā, jo tobrīd bija ekipāžas vecākais. Uz tiesas jautājumu par to, kas notika salonā, liecinieks atbildēja, ka neko īpašu neatceras, bet, ja būtu bijusi pret policistiem vērsta agresija, transportlīdzeklis tiktu apturēts, lai atrisinātu situāciju. Liecinieks neatcerējās, ka šajā gadījumā būtu notikusi apstāšanās vai ka būtu radies konflikts, kas būtu par pamatu pret pieteicēju pielietot fizisku spēku (*lietas 269.lapas otra puse, 270.lapa*).

Izvērstāks skaidrojums par pieteicēja aizturēšanu ir sniegts /pers. L/ paskaidrojumā disciplinārlietas (kas tika ierosināta pēc pieteicēja mātes sūdzības) izmeklēšanas ietvaros. Paskaidrojumā /pers. L/ izklāstījis notikuma faktus un norādījis, ka pieteicējam izskaidroti viņa pārkāpumi, kā arī, ka uz vietas nav iespējams pārbaudīt viņa personību un velosipēda piederību. Tādēļ pieteicējs nogādājams iecirknī. Dienesta transportlīdzeklī pieteicējs iekāpis pats, /pers. L/ apsēdies blakus, lai brauciena laikā varētu turēt velosipēdu. Brauciena laikā pieteicējs mēģinājis izprovocēt uz konfliktu, teikdams, ka viņš esot krievs, tādēļ viņam viss esot vienalga un policijas inspektori varot viņu sist un ietekmēt. Pieteicējs apgalvojis, ka pārzina likumus un savas tiesības un viņš esot nepamatoti aizturēts. Policijas inspektori viņam atkārtoti paskaidrojuši aizturēšanas iemeslus. Kad piebraukuši pie policijas iecirkņa, /pers. L/ pirmais iegājis iekšā iecirknī, nesot iekšā velosipēdu. /pers. M/ un pieteicējs sekojis nedaudz vēlāk. Pēc tam, kad /pers. L/ novietojis riteni, viņš iecirkņa dežurantam izskaidrojis situāciju, notikuma apstākļus un uzrakstījis dienesta ziņojumu. /pers. L/ dzirdējis policijas dežuranta sarunu ar pieteicēja māti, no kuras nopratis, ka pieteicējs ir slims, viņam ir akūts bronhīts, ar ko /pers. L/ ieskatā izskaidrojama klepus lēkme, kas sākās aptuveni piecas minūtes pēc ierašanās iecirknī. /pers. L/ apgalvo, ka pret pieteicēju fizisku spēku un speciālos līdzekļus nav pielietojis, personīgās mantas nav izņēmis. Par pieteicēja mātes iesniegumā minētajiem miesas bojājumiem neko paskaidrot nevar (*lietas 205.-208.lapa*). Dienesta pārbaudes ietvaros sniegtie paskaidrojumi atbilst tūlīt pēc notikuma 2010.gada 30.septembra dienesta ziņojumā sniegtajiem paskaidrojumiem. Arī dienesta ziņojumā /pers. L/ norādījis, ka speciāli līdzekļi pret aizturēto netika pielietoti un personīgās mantas netika izņemtas (*lietas 183.lapa*).

Turklāt /pers. L/ paskaidrojumi atbilst otra "/Nosaukums A/" darbinieka /pers. M/ dienesta pārbaudes ietvaros 2010.gada 19.oktobrī sniegtajiem paskaidrojumiem. Arī /pers. M/ paskaidrojis, ka pieteicējs pats iekāpa dienesta automašīnā, kopā ar pieteicēju uz aizmugurējā sēdekļa atradās /pers. L/. Pa ceļam pieteicējs vairākas reizes lūdzis, lai viņu palaiž vaļā, jo esot slims un viņš nesaprotot, par ko viņš ir aizturēts. /pers. M/ paskaidrojumi par pieteicēja reakciju uz policistu skaidrojumiem par viņa aizturēšanas pamatu pilnībā sakrīt ar /pers. L/ paskaidrojumos norādīto. Arī /pers. M/ paskaidrojumos norāda, ka pirmais iecirknī, nesot velosipēdu, devies /pers. L/, savukārt /pers. M/ kopā ar pieteicēju atradies uz ielas, jo vajadzējis aizslēgt automašīnas durvis. Pēc tam abi kopā devušies iecirknī. Saskaņā ar /pers. M/ paskaidroto pret pieteicēju ne aizturēšanas laikā, ne arī pēc tam automašīnā fizisks spēks netika pielietots, jo tam nebija nekāda pamata. Jau iecirknī, 15 minūtes vēlāk pieteicējs sācis sūdzēties, ka viņam esot slikti, viņam esot

bronhīts un viņam mājās esot jādzer tabletes (*lietas 209.-208.lapa*)

Tātad ir konstatējamas pretrunas pieteicēja un policistu, kas nodrošināja pieteicēja nogādāšanu iecirknī, paskaidrojumos un liecībās. Apstāklis, ka abu pieteicēja aizturēšanā iesaistīto policistu paskaidrojumi ir savstarpēji atbilstīgi, pats par sevi nepadara pieteicēja paskaidrojumus par pret viņa vērsto vardarbību par mazticamiem. Taču apgabaltiesas ieskatā ir būtiski tas, ka pieteicēja paskaidrojumus neapstiprina neviens cits pierādījums lietā.

Proti, pieteicēja norādes par to, ka viņš saliecies devies iekšā policijas iecirknī un, atrodoties policijas iecirknī, raudājis, neapstiprinās ar videoierakstā redzamajiem faktiem. Videoieraksts gan lietā nav saglabājies. Taču, kā redzams no Valsts policijas Iekšējās izmeklēšanas biroja Disciplinārās uzraudzības nodaļas inspektores /pers. P/ziņojuma, šādi fakti ziņojumā nav atspoguļoti. Saskaņā ar ziņojumu policijas darbinieks kopā ar pieteicēju izkāpis no automašīnas un abi devušies iecirknī. Pieteicējs nosēdināts gaitenī iepretim dežūrdaļai. Pēc brīža viens no "/Nosaukums A/" darbiniekiem pienācis pie pieteicēja un licis kaut ko uzrakstīt. Pēc tam devies pie iecirkņa dežuranta un veicis lapas satura salīdzināšanu ar kādu citu lapu. Citas ziņas un novērojumi par videoierakstā redzamo dienesta ziņojumā nav atspoguļoti. Apgabaltiesa ņem vērā to, ka videoieraksta noskatīšanās saskaņā ar dienesta ziņojumā norādīto notikusi ar mērķi noskaidrot, vai pret pieteicēju nav vērsta nepamatota vardarbība, jo dienesta pārbaudes materiālos ir norādes uz policijas darbinieku fiziska spēka pielietošanas faktu (*214.lapa*). Tādējādi Iekšējās izmeklēšanas biroja inspektore ziņas par netipisku personas uzvedību (pieteicēja pārvietošanos vai atrašanos saliektā stāvoklī, raudāšanu) dienesta ziņojumā būtu minējusi, ja šādi fakti būtu konstatēti.

Pieteicēja paskaidrojumi par to, ka viņš ir ienācis saliecies un raudājis, atrodoties iecirkņa koridorā, neapstiprinās arī ar citu policijas inspektoru dienesta ziņojumos norādītajām ziņām par notikušo. Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Rīgas Latgales iecirkņa Kārtības policijas nodaļas inspektore Jeļena Žukovska 2010.gada 29.septembra dienesta ziņojumā norāda, ka pieteicējam lietas apstākļu noskaidrošanas laikā kļuva slikti, viņš sūdzējies par to, ka viņam ir slikti un sāp ribas, kādēļ izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība un par to paziņots viņa mātei (*lietas 184.lapa*). Arī inspektors Viktors Livkins 2010.gada 29.septembra dienesta ziņojumā norādījis, ka pieteicējs sūdzējies par to, ka viņam sāp krūšu kurvis un lūdzis izsaukt neatliekamo medicīnisko palīdzību, tādēļ nogādāts slimnīcā (*lietas 200.lapa*). Tāpat arī Operatīvās vadības grupas inspektors /pers. O/2012.gada 19.oktobra paskaidrojumā norāda, ka lietas apstākļu noskaidrošanas laikā pieteicējs sūdzējies par sāpēm krūšu kurvja rajonā, neatliekami izsaukta neatliekamā palīdzība, kā arī atkārtoti paziņots mātei. Pieteicējam uz atklātām ķermeņa daļām nav bijuši redzami bojājumi (*lietas 212.lapa*). Taču neviens no policijas inspektoriem, tostarp tiem, kas dienesta ziņojumus sniedza tai pašā vakarā vai tūlīt pēc notikuma, nenorāda, ka pieteicējs būtu atradies paaugstinātas emocionalitātes stāvoklī, raudājis vai ka būtu acīmredzami konstatējams pret pieteicēju vērstas vardarbības fakts. Ja pieteicējs būtu fiziski ietekmēts, piekaujot vai žņaudzot, tādā intensitātē un tik daudz reižu sitot pa viņa krūškurvi, vēdera apvidu un galvu, pieteicēja fiziskais stāvoklis (ņemot vērā viņa vecumu un saslimšanu (bronhītu)) būtu tāds, ka vardarbības sekas būtu konstatējuši policijas inspektori, kas atradās dežūrdaļā un kuri viņi redzēja, un tas, visticamāk, būtu redzams arī videoierakstā. Apgabaltiesa nekonstatē ne šo trīs policijas inspektoru, ne arī izmeklēšanas biroja inspektores ieinteresētību sniegt nepatiesas ziņas par notikušo, lai tādējādi pasargātu "/Nosaukums A/" darbiniekus /pers. L/ un /pers. M/. Tādējādi nav

piešķirama ticamība ne pieteicēja, ne arī pieteicēja mātes tiesas sēdē sniegtajām liecībām par to, ka pieteicējs, kamēr atradās policijas iecirknī, visu laiku ir raudājis un atradies saliektā stāvoklī (*lietas 267.-269.lapa*).

Turklāt minēto apstākļu kontekstā ir būtiski, ka sasituma pēdas uz pieteicēja ķermeņa vai vizuāli pieteicēja miesas bojājumi netika konstatēti ne sākotnējā pieteicēja pārbaudē, ko veica neatliekamās palīdzības ārste (*lietas 228.-230.lapa*), ne arī vēlāk slimnīcā veiktajā medicīniskajā pārbaudē (*lietas 249.-257.lapa*). Tieši pretēji, neatliekamās palīdzības ārste norādījusi, ka āda ārēji ir neizmainīta, tāpat ārste pieteicēja pārbaudes kartē norādījusi, ka pieteicēja vēders ir nesāpīgs *lietas 229.lapa*). Konstatējums par to, ka pieteicēja vēders ir nesāpīgs, minēts arī Rīgas 2.slimnīcas tiesai iesniegtajā pieteicēja ambulatorajā kartē. Vienlaikus ambulatorajā kartē atzīmēts, ka pieteicēja krūškurvis, palpējot, sāpīgs kreisajā pusē VII, VIII ribas rajonā (*lietas 253.lapa*). Savukārt pieteicējam tai pašā naktī veiktā rentgena uzņēmumi neuzrāda nekādus ribu vai audu bojājumus (*lietas 260.lapa*). Arī radioloģes slēdziens par pieteicēja rentgena pārbaudi apstiprina, ka rentgena uzņēmumā kreisās puses IV līdz XII ribas lūzumu neredz (*lietas 257.lapa*).

Līdz ar to ir kritiski vērtējami pieteicēja paskaidrojumi par to, ka "/Nosaukums A/" darbinieki, kas ir speciāli apmācītas un trenētas policijas amatpersonas, būtu situši pieteicēju pa galvu, vēderu un ribām, turklāt ar dūri vai celi. Šādā gadījumā vizuālas pazīmes vai izmaiņas pieteicēja fiziskajā stāvoklī būtu konstatētas pieteicēja medicīniskajā pārbaudē. Savukārt pieteicēja medicīniskajā dokumentācijā norādītā diagnoze "krūškurvja sasitums" ir noteikta, pieteicēju palpējot jeb ar fizisku tausti pārbaudot noteiktu ķermeņa apvidu. Kā norādīts publiskajos avotos par medicīnas terminoloģiju, palpācija ir iztaustīšana jeb iekšējo orgānu izmeklēšana iztaustot, kas dod priekšstatu par dažādu audu veidojumu un orgānu lielumu, formu, konsistenci, kustīgumu, sāpīgumu, ko izdara ar pirkstu galiem, palpējot atsegtu ķermeņa daļu. Procedūra ir nesāpīga, ja veseli orgāni, bet sāpes liecina par pataloģiju (*sk. www.bkus.lv/CMS/modules/EReditor/jscripts/tiny_mce/plugins/filemanager/files/p.pdf , www.neslimo.lv/pme/?name=palpacija*). Tas nozīmē, ka palpējot ārsts vēro pacienta reakciju uz ārsta rokas spiedienu noteiktās ķermeņa vietās. Taču arī šī ārsta pārbaudes rezultātā noteiktā diagnoze "krūškurvja sasitums" pati par sevi nepierāda to, ka šis sasitums ir pret pieteicēju vērstas policijas darbinieku vardarbības sekas, jo citas pazīmes par pieteicēja paskaidrojumos aprakstīto fizisko ietekmēšanu nav konstatējamas. Turklāt, ja pieteicējs būtu fiziski ietekmēts viņa paskaidrojumos raksturotajā veidā, viņa veselības stāvoklis ar lielu varbūtības pakāpi būtu tāds, ka viņu pēc apskates paturētu slimnīcā. Savukārt, kā konstatējams no lietas materiāliem, ko nenoliedz arī pieteicējs, pieteicējs pēc pārbaudes palaists mājās.

Tāpat apgabaltiesa ņem vērā, ka arī pieteicēja māte, kas tiesas sēdē apliecināja, ka pieteicēja pārbaude neatliekamās palīdzības transportlīdzeklī notika viņas klātbūtnē, nevarēja sniegt noteiktu atbildi, vai pieteicējam bija konstatējamas vizuālas sasituma pēdas. Pieteicēja māte atbildēja, ka kaut kas bija, bet neatcerējās un nevarēja apgalvot, ka būtu ievērojami zilumi vai vēl kaut kas līdzīgs. Apgabaltiesa kritiski vērtē iespējamību, ka pieteicēja māte neatcerētos bērna sasitumus, jā tādi uz viņa ķermeņa patiesi būtu bijuši.

Savukārt pārējie pieteicēja mātes paskaidrojumi un tiesas sēdē sniegtās liecības, ne arī pēc pieteicēja lūguma nopratinātā pieteicēja paziņas /pers. K/liecības (*lietas 270.lapas otra puse*) neapstiprina pret pieteicēju vērstas vardarbības faktu. Neviena no minētajām personām neatradās kopā ar pieteicēju viņa aizturēšanas laikā, līdz ar to viņu rīcībā nav

tiešu ziņu par notikušo. Savukārt viņu novērojumi par pieteicēja stāvokli pēc aizturēšanas ir tikai subjektīvs viedoklis, kas pats par sevi neapstiprina pieteicēja fiziskās ietekmēšanas faktu.

Turklāt apgabaltiesas ieskatā arī videoierakstā redzamā dienesta automašīnas sašūpošanās neapstiprina to, ka transportlīdzeklī notiek pieteicēja fiziska ietekmēšana. Kā redzams no pieteicēja un policijas darbinieku /pers. L/ un /pers. M/ paskaidrojumiem un liecinieka /pers. L/ liecībām, pieteicējs sēdēja dienesta automašīnas (mikroautobusa) aizmugurējā daļā izvietotajā trīs sēdvietu rindā. Tādēļ abām divām personām atrodoties vienlaikus transportlīdzeklī, turklāt kustībā, proti, vienai no personām iekāpjot, nokļūstot līdz pieteicējam, otrai pieceļoties un pēc tam abām pārvietojoties, lai izkāptu, ir ticami, ka dienesta transportlīdzekļa sakustēšanos varēja izraisīt šo divu personu radītās kustības. Tāpat apgabaltiesas ieskatā ir apšaubāms, ka policijas darbinieks būtu fiziski ietekmējis pieteicēju dienesta transportlīdzeklī, kas atrodas tieši iepretim policijas iecirknim, videokameru redzamības zonā.

Apgabaltiesa tostarp vērš uzmanību, ka lietas apstākļu un iegūto pierādījumu ticamības novērtēšanā būtiski ir ņemt vērā visu apstākļu kopumu un vērtēt to savstarpējā sakarībā. Tādēļ atsevišķiem pierādījumiem, pat, ja tie pieteicēja ieskatā pierāda pieteicēja fiziskās ietekmēšanas faktu (piemēram, videoierakstā redzamā dienesta automašīnas sašūpošanās) nav iepriekš noteikta spēka un tie ir pārbaudāmi visu lietas apstākļu kontekstā. Attiecīgi arī nav nozīmes dienesta pārbaudes atzinumā norādītajam, ka policijas darbinieku paskaidrojumi ir pretrunā ar videokameru ierakstu (*lietas 179.lapa*), jo apgabaltiesa pati tieši pārbauda lietā iegūtos pierādījumus un pati sniedz tiem novērtējumu. Vienlaikus apgabaltiesa vērš uzmanību, ka, visticamāk, dienesta pārbaudes atzinumā ir ieviesusies pārrakstīšanās kļūda, jo, pārbaudot visus pierādījumus kopumā, arī dienesta pārbaudē netika konstatēti policijas darbinieku pārkāpumi dienesta pienākumu izpildē.

Tādējādi, tā kā no lietā pārbaudītajiem pierādījumiem to kopumā un savstarpējā sakarībā nav gūts apstiprinājums pieteicēja paskaidrojumos norādītajām ziņām par "/Nosaukums A/" darbinieku rīcību viņa aizturēšanas laikā, nav konstatējams, ka tieši policijas darbinieki būtu fiziski ietekmējuši pieteicēju, pārkāpjot likuma "Par policiju" 13.pantā noteikto. Tāpat apgabaltiesa arī nekonstatē, ka policijas darbinieki būtu rīkojušies, pārsniedzot likuma "Par policiju" 13.pantā noteiktās pilnvaras, pārmeklējot pieteicēju (pieteicējam stāvot ar izplestām rokām un kājām) pirms iekāpšanas dienesta transportlīdzeklī. Personas pārmeklēšanas mērķis ir paša pieteicēja, policistu un citu cilvēku drošība, lai izņemtu priekšmetus, kurus tā var izmantot uzbrukumam policijas darbiniekam vai ar kuriem iespējams nodarīt miesas bojājumus citiem cilvēkiem vai sev. Tādēļ personas pārmeklēšana arī pirms ievietošanas dienesta transportlīdzeklī, lai nogādātu policijas iecirknī, ir attaisnojama.

[14] Pieteicējs arī lūdz atlīdzināt personisko un morālo kaitējumu. Izskatāmajā lietā apgabaltiesa, pievienojoties pirmās instances spriedumam, atzina, ka "/Nosaukums A/" darbinieku faktiskā rīcība bija tiesiska, samērīga un nepieciešama. Tāpat apgabaltiesa nekonstatēja "/Nosaukums A/" darbinieku pieļautu pieteicēja fizisku ietekmēšanu. Līdz ar to nav konstatējams, ka pieteicējam būtu nodarīts personiskais un morālais kaitējums. Apgabaltiesa arī daļā par morālā un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pietiekams. Tādēļ apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtajai daļai pievienojas pirmās instances spriedumā izteiktajai motivācijai arī daļā par

kaitējuma atlīdzinājuma prasījuma nepamatotību (*sk. šī sprieduma [4.8]punktu*) un atkārtoti to nenorāda.

[15] Lai gan pirmās instances tiesa nebija izspriedusi pieteicēja prasījumu par pret pieteicēju vērstu policijas darbinieku vardarbību, sprieduma rezultāts ir pareizs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. D/ pieteikumu par Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Patruļpolicijas pārvaldes Speciālo uzdevumu bataljona /Nosaukums A/ darbinieku rīcības, aizturot /pers. D/, atzīšanu par prettiesisku, kā arī par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

sēdes	L.Paegļkalna M.Vīgants S.Kanenberga	